

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Hof Ter Bloemmolens 34-35 (Diksmuide, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020A514
Januari – Februari 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog: Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Programma van maatregelen.....	6
1.1	Administratieve gegevens	6
1.2	Synthese	7
1.3	Gemotiveerd advies.....	8
1.4	Conclusie	9
2	Bibliografie.....	10

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....7

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek. 6

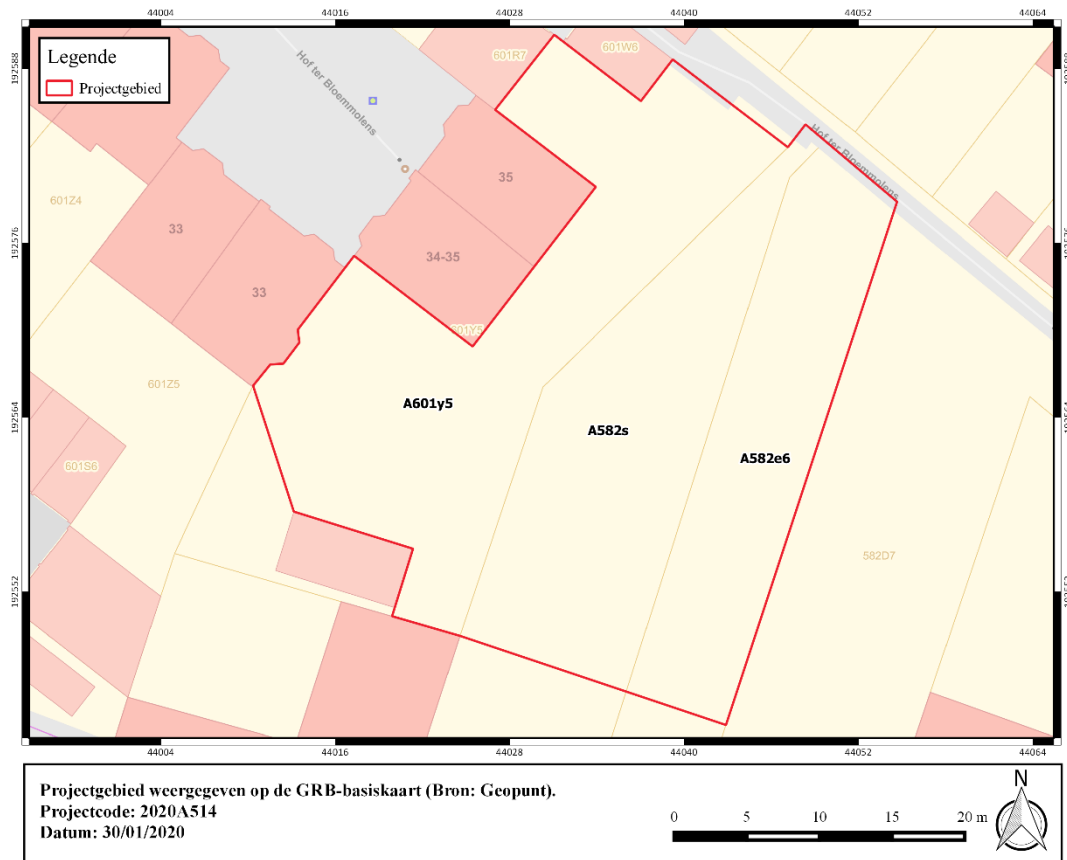

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Ruben Willaert BVBA Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Diksmuide
	Deelgemeente	/
	Postcode	8600
	Adres	Hof Ter Bloemmolens 34-35 8600 Diksmuide
	Toponiem	Hof Ter Bloemmolens 34-35
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 43994$ $Y_{\min} = 192541$ $X_{\max} = 44065$ $Y_{\max} = 192590$
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Diksmuide, Afdeling 1, Sectie A, nr's: 601y5, 582s, 582°6 Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan het Hof ter Bloemmolens te Diksmuide. Het onderzoeksgebied ligt op heden grotendeels braak en is ca. 1154 m² groot. Een groot deel van de noordelijke helft van het terrein wordt ingenomen door een grote vijver, een 80-tal m² is verhard. Een deel van de vijver wordt opgevuld in functie van de geplande ontwikkeling.

Landschappelijk is Diksmuide gelegen op de grens tussen de zandleemstreek en de kustvlakte. Ten westen van het onderzoeksgebied situeert zich de vallei van de IJzer ten noorden bevindt zich de Handzamevaart. Het onderzoeksgebied zelf situeert zich op de noordwestelijke uitloper van de Rug van Westrozebeke. Op het lokaal hoogtemodel is centraal binnen het onderzoeksgebied een noordoost-zuidwest georiënteerde depressie op te merken die zeer waarschijnlijk teruggaat op een ouder grachtsysteem en mogelijk extractiegeul voor een oppervlakkige gevechtloopgraaf. De Quartairgeologische kaart geeft aan dat de top van de sequentie bestaat uit getijdenafzettingen van het Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer over de bodemgesteldheid. Ten noorden zijn grote zones ‘uitgebrikte gronden’ aangegeven waar de dekklei is geëxploiteerd. Ten zuiden geeft de bodemkaart een afwisseling van kreekruiggronden en dekkleigronden weer.

Cartografische bronnen situeren het onderzoeksgebied ten oosten van de historische stadskern van Diksmuide. Op de Deventerkaart is te zien hoe de omgeving van het onderzoeksgebied grotendeels bestaat uit nattere weidegrond. In nabijheid van het terrein moet zich een openbaar gebouw bevonden hebben, waarvan de functie niet kon achterhaald worden. Mogelijk betreft

het een klooster. Op de Heraldische Kaart van het Brugse Vrije wordt het gebouw meer naar het zuiden afgebeeld. De bewoning situeert zich voornamelijk langs de huidige IJzerlaan en Handzamevaart. Ten noordoosten, op het punt waar de IJzer en Handzamevaart samenkomen bevindt zich een versterking. Dit beeld is ook herkenbaar op het 18^e-eeuws kaartmateriaal. Op enkele 18^e-eeuwse bronnen is te zien hoe het onderzoeksgebied in gebruik is als natte weidegrond die wordt doorsneden door tal van noord-zuid georiënteerde grachten. De Ferrariskaart geeft evenwel een afwijkend beeld weer waarbij het onderzoeksgebied integraal bestaat uit nattere weidegrond. Langs de IJzerlaan is een molen afgebeeld. Op de 19^e-eeuwse Atlas der Buurtwegen is te zien hoe het onderzoeksgebied centraal wordt doorkruist door een noord-zuid georiënteerde waterloop die de verbinding maakt tussen de toenmalige ‘Weststraet’ en de Handzamevaart. Tijdens de Eerste Wereldoorlog komt Diksmuide op de frontlinie te liggen. De frontlijn strekt zich uit tussen Nieuwpoort en Diksmuide. Het onderzoeksgebied maakt initieel deel uit van een bruggenhoofd aan de oostzijde van de IJzer dat wordt verdedigd door Franse troepen. In november 1914 dwingen Duitse aanvallen de Franse troepen om het bruggenhoofd op te geven en zich terug te trekken tot aan de overzijde van de IJzer. De Duitse frontlijn verschuift dan een 200-tal meter richting het westen. Op luchtfoto’s uit 1915, 1916 en 1917 is een loopgraaf te zien met regelmatige traversen die het oostelijk deel van het onderzoeksgebied volgens een noordoost-zuidwest gerichte as doorsnijdt. Vermoedelijk werd gebruik gemaakt van de reeds aanwezige depressie en werd de loopgraaf op de rand hiervan ingeplant. Foto’s uit najaar van 1917, maar vooral het voorjaar van 1918 geven een grote mate van verwoesting weer ter hoogte van het onderzoeksgebied. Op de foto van 22 maart 1918 is te zien hoe het volledige onderzoeksgebied is herschapen tot een ondergelopen kraterlandschap ten gevolge van zeer hevige artilleriebeschietingen.

Op het onderzoeksgebied of in directe nabijheid zijn geen archeologische sites gekend. Een duidelijke cluster gekende waarden situeert zich ter hoogte van het stadscentrum en betreft in hoofdzaak resten van wonen en werken in de middeleeuwse stad. Ook ten westen van het onderzoeksgebied, aan de Kasteelstraat, werd een archeologische prospectie uitgevoerd. Hierbij werden eveneens verschillende ‘occupatielagen’ of ophogingspakketten met fragmenten laatmiddeleeuws aardewerk vastgesteld. Los van de resten die in verband gebracht kunnen worden met bewoning en activiteiten in de middeleeuwen heeft het merendeel van het uitgevoerde onderzoek eveneens materiële resten uit WOI aan het licht gebracht.

Op basis van de landschappelijke gegevens, cartografische bronnen en gekende waarden dient in de omgeving van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake resten van middeleeuwse bewoning en bewerking en relictten uit de Eerste Wereldoorlog. Echter wordt, op basis van de cartografische gegevens, de militaire luchtfoto’s en de relatief beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied verder archeologisch onderzoek als weinig zinvol beschouwd.

1.3 Gemotiveerd advies

Met betrekking tot de geplande werken aan het Hof ter Bloemmolens 34-35 worden geen verdere onderzoeksdaden aanbevolen. Het onderzoeksgebied bevindt zich buiten de historische stadskern van Diksmuide. De beschikbare cartografische gegevens wijzen op een terrein dat minder geschikt was voor bewoning. Het terrein blijft sinds de 16^e eeuw aangegeven als moerasgebied dat enkel geschikt was als weidegrond. Daarnaast is te zien op de 19^e-eeuwse bronnen dat het onderzoeksgebied wordt aangesneden door een gracht, waar de huidige vijver vermoedelijk op teruggaat. Er kan redelijkerwijs aangenomen worden dat een deel van het bodemarchief er lokaal is verstoord. Daarnaast is op de luchtfoto van maart 1918 te zien dat het onderzoeksgebied herschapen is tot een ondergelopen kraterlandschap. Hoewel dit niet

objectief is aangetoond kan redelijkerwijs aangenomen worden dat ook hier een deel van het bodemarchief is aangetast. De aanwezige Duitse gevechtssloopgraaf lijkt volledig vernield. Op basis van deze vermoede mate van verstoring en het beperkte archeologische potentieel van het terrein, in combinatie met een relatief beperkte oppervlakte van het projectgebied, kan enkel geconcludeerd worden dat de kans op kenniswinst bij verder onderzoek door middel van proefsleuven zeer beperkt is. Meer dan enkele contextloze indicatoren voor menselijke aanwezigheid tijdens de middeleeuwen en verspreide resten van militaire aanwezigheid tijdens WOI kunnen bij verder terreinwerk niet verwacht worden. Een doorlopend onderzoekstraject wordt bijgevolg als weinig zinvol beschouwd.

Uiteraard dient de uitvoerder van de werken zich bewust te zijn van de archeologische meldingsplicht, conform artikel 5.1.4 van het huidige decreet betreffende het onroerend erfgoed. Ook dient men zich bewust te zijn van de mogelijke aanwezigheid van (een aanzienlijke hoeveelheid) niet-ontpofte artilleriemunitie, zoals ook gesteld wordt in het kader van de uitgevoerde historische studie.

1.4 Conclusie

De initiatiefnemer plant de realisatie van een nieuwbouwproject aan Hof ter Bloemmolens 34-35 te Diksmuide. Vanwege het beperkte archeologisch potentieel, de vermoede mate van verstoring door artilleriebeschietingen tijdens WOI en de relatief beperkte oppervlakte van het onderzoeksgebied wordt de kans op wezenlijke kenniswinst bij verder archeologisch onderzoek door middel van proefsleuven als te beperkt ingeschat om een doorlopend onderzoekstraject te verantwoorden.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

